

Pravila ponašanja na berzanskom tržištu električne energije

BERZA ELEKTRIČNE ENERGIJE d.o.o.

Verzija 1.0

02/11/2020

Podgorica, Crna Gora

Član 1

UVOD

- 1) Ova Pravila ponašanja na tržištu su dio Pravila trgovanja na berzanskom tržištu. Odredbe ovih Pravila primjenjuju se na sve Učesnike na tržištu električne energije (dalje u tekstu Učesnike) koji učestvuju na bilo kom BELEN-ovom tržištu shodno Pravilima trgovanja na berzanskom tržištu, budući da su sastavni dio Ugovora o registraciji.
- 2) Ova Pravila imaju za cilj sprečavanje i detektovanje kršenja pravila od strane Učesnika BELEN-ovih tržišta, kako bi se na tržištu poslovalo na pošten, nediskriminatoran i transparentan način.
- 3) Svaki Učesnik dužan je da osigura postupanje u skladu s ovim Pravilima od strane svih relevantnih dijelova njegove organizacije i svaki Učesnik mora osigurati da svaka osoba uključena u Trgovanje i/ili Kliring u njegovo ime, uključujući članove uprave i ostale osobe koje donose odluke u odnosu na Proizvode u obavljanju svog posla, zanimanja ili ostalih dužnosti prema Učesniku, podliježe ograničenjima i obavezama koje omogućavaju Učesniku da u cjelosti i efikasno postupa u skladu s ovim Pravilima.
- 4) Osim ako je BELEN predvidio drugačije ili ako je ovdje predviđeno drugačije, Kancelarija za Nadzor tržišta ovlašćena je za zastupanje i djelovanje u ime BELEN-a u odnosu na sva pitanja koja su regulisana ovim Pravilima te se pozivanje na „BELEN“ u ovom dokumentu tumači u skladu sa tim. Ovo ovlašćenje Nadzora tržišta uključuje ovlašćenje za podnošenje zahtjeva za informacijama na osnovu člana 4 i za izdavanje posebnih upozorenja na osnovu člana 6.2, ali ne uključuje izdavanje javnih upozorenja.
- 5) Nadzor tržišta sprovodi se kroz djelovanje Kancelarije za Nadzor tržišta, koja se sastoji od dvočlane komisije imenovane od strane BELEN-a i koja direktno podnosi izvještaj bordu Berze. Ona stalno nadgleda tržište i obezbjeđuje da učesnici poštuju Pravila trgovanja. Kancelarija za nadzor tržišta je glavni kontakt ka svim regulatornim tijelima.

Član 2

PRAVNA KLASIFIKACIJA

- 1) Svi Učesnici dužni su da u svakom trenutku postupaju u skladu sa važećim zakonom i ovim Pravilima.
- 2) Ova Pravila ne oslobađaju Učesnike od obaveze poštovanja važećeg zakona kao i ostalih propisa izdatih od strane BELEN-a, poput Pravila trgovanja na berzanskom tržištu i Ugovora o registraciji.

Član 3

DOBRO POSLOVNO PONAŠANJE

- 1) Učesnici su dužni da u svakom trenutku postupaju u skladu s ovim Pravilima kada se bave trgovanjem i povezanim aktivnostima vezanim za Proizvode te će nastojati da utiču na poboljšanje integriteta, transparentnosti i efikasnosti BELEN-ovih tržišta. Učesnici su dužni da uzmu u obzir relevantne zakonske ili pravne obaveze, odgovarajuće i relevantne stručne

standarde ponašanja i potrebu da BELEN-ova tržišta funkcionišu na pravedan i efikasan način u odnosu na sve Učesnike.

- 2) Svaki Učesnik dužan je da osigura da njegovi Nalozi budu odraz vjerodostojnog interesa za kupovinu ili prodaju i da budu ekonomski opravdani, te da sve Transakcije u kojima taj Učesnik učestvuje budu vjerodostojne, čime sprečava da dođe do tržišnih manipulacija.
- 3) Učesniku su zabranjene bilo kakve tržišne manipulacije u vezi sa nepropisnim uticajem na cijenu ili strukturu cijene na bilo kom BELEN-ovom tržištu ili na pristup Učesnika tržištima i/ili njihovo učešće na tržištima.
- 4) Učesnici ne smiju primjenjivati neprihvatljive poslovne metode u Trgovanju i uvijek će nastojati postupati u skladu s dobrom poslovnom praksom.
- 5) Učesnicima je posebno zabranjeno svako ponašanje koje može dovesti do tržišnih manipulacija, poput podnošenja ekonomski neopravdanih naloga, unaprijed dogovorenih transakcija, vještačkog uticaja na formiranje cijene koja nije u skladu sa ponudom i potražnjom, korišćenja i otkrivanja eventualnih insajderskih informacija u sopstvenu ili korist treće strane, kao i postupaka koji na bilo koji način mogu narušiti reputaciju BELEN-ovih tržišta.
- 6) Učesnici svojim postupcima u skladu sa ovim Pravilima daju podršku BELEN-u u daljem razvoju transparentnosti BELEN-ovih tržišta.

Član 4

DUŽNOST PRUŽANJA INFORMACIJA BELEN-U

- 1) Na osnovu člana 4.6, Učesnici su dužni da pruže informacije koje BELEN smatra relevantnim u kontekstu izvođenja nadzora bilo kog BELEN-ovog tržišta ili u kontekstu istrage o navodnom kršenju ovih Pravila ili u svrhu postupanja u skladu s važećim zakonom, a što je prije moguće nakon pismenog zahtjeva BELEN-a. Učesnici će preduzeti sve potrebne aranžmane s trećim licima kako bi osigurali da mogu izvršavati svoje obaveze na osnovu člana 4.
- 2) Učesnici će osigurati da njihovi zaposleni, predstavnici i ostalo osoblje podliježu obavezama koje su u bitnom slične onima iz člana 4.1.
- 3) BELEN može povremeno, bez obzira da li se informacije stiču u kontekstu istrage ili ne, predati informacije o Trgovanju i ostale relevantne informacije odgovarajućem Regulatornom tijelu ili OPS-u, uvijek pod uslovom da postoji pismeni dogovor između BELEN-a i OPS-a kojim se ograničava upotreba informacija na potrebe Nadzora tržišta te predviđa povjerljivo postupanje s takvim informacijama.
- 4) Cjelokupna komunikacija s BELEN-om može biti zabilježena, sačuvana ili korišćena u vezi s nadzorom u skladu sa važećim zakonom i ovim Pravilima, i svaki Učesnik će nabaviti sve potrebne saglasnosti svojih zaposlenih i agenata prije nego što takve osobe komuniciraju s BELEN-om u ime Učesnika.

- 5) Komunikacija između Učesnika i BELEN-a može uključivati lične podatke koji se odnose na pojedince u mjeri u kojoj su takve informacije sadržane u relevantnim komunikacijama ili su na drugi način potrebne.
- 6) Nijedna odredba iz člana 4 ne može se tumačiti na način da je u sukobu s dužnošću Učesnika da postupa u skladu sa važećim zakonom.
- 7) Informacije primljene u skladu s članom 4 koriste se samo za potrebe nadzora ovih Pravila i važećeg zakona, uključujući istrage navodnih kršenja.

Član 5

OBJAVA INFORMACIJA U VEZI ISTRAGA

- 1) BELEN može objaviti da je pokrenuta istraga o nekom pitanju, pod uslovom da ne bude objavljen identitet Učesnika pod istragom. BELEN može objaviti identitet Učesnika pod istragom samo ako je, prema slobodnoj procjeni BELEN-a, objava potrebna kako bi se održao integritet relevantnog tržišta ili spriječila neopravdana šteta i/ili gubitak ugleda nekog drugog Učesnika, a predviđene posljedice otkrivanja identiteta Učesnika smatraju se manje štetnim od onih koje bi nastale kao posljedica neobjavlivanja. Učesnik čiji je identitet objavljen u skladu s članom 5.1 može zatražiti od BELEN-a da otkrije i objavi rezultate istrage.
- 2) BELEN može otkriti rezultate istraga koje dovode do javnog upozorenja ili Kazne za kršenje na osnovu člana 6, uključujući identitet Učesnika. BELEN može, osim toga, reprodukovati i/ili objaviti sve relevantne informacije prikupljene u istrazi u mjeri u kojoj je to objektivno potrebno za analizu BELEN-a u odnosu na njegovu odluku ili osnovu za njegovu odluku. BELEN će nastojati da predstavi i objavi informacije na osnovu člana 5 na neutralan način i samo nakon prethodnog obavještenja Učesniku da podliježe istrazi i/ili disciplinskom postupku.
- 3) Član 5 ne smatra se kršenjem BELEN-ove obaveze povjerljivosti.

Član 6

POSLEDICE KRŠENJA PRAVILA PONAŠANJA NA TRŽIŠTU

- 1) Kršenje ovih Pravila smatra se Kršenjem obaveza ili Teškim kršenjem obaveza (zavisno od slučaja) na osnovu Pravila trgovanja na berzanskom tržištu i Ugovora o registraciji.
- 2) U slučaju Kršenja obaveza shodno članu 6.1, BELEN ima pravo da izda posebno obavještenje o kršenju Učesniku kojom od njega traži otklanjanje kršenja u roku od petnaest (15) kalendarskih dana od trenutka kada je BELEN poslao obavještenje o kršenju.
- 3) Ako kršenje ovih Pravila nije otklonjeno u skladu s obavještenjem koje je predato na osnovu člana 6.2, kršenje će se smatrati Teškim kršenjem obaveza i primjenjivaće se odgovarajuće odredbe Pravila trgovanja na berzanskom tržištu i Ugovora o registraciji.
- 4) Član 6 ni na koji način ne ograničava prava, obveze ili odgovornosti Učesnika na osnovu važećih zakonskih propisa te se disciplinske radnje predviđene ovim članom sprovode zajedno s disciplinskim mjerama ili kaznama koje na osnovu zakonskih propisa određuju ostala tijela.

Član 7

POSTUPCI ZA ISTRAGU KRŠENJA I DISCIPLINSKI POSTUPAK

- 1) Član 7 predviđa postupke koji se primjenjuju na istrage mogućih kršenja ovih Pravila ili važećeg zakona od strane ili u ime BELEN-a.
- 2) Istrage i preporuke Nadzora tržišta:
  - a) Ako Nadzor tržišta sumnja da je došlo do kršenja ovih Pravila ili važećeg zakona, pokrenuće istragu. Istraga može biti pokrenuta prema vlastitoj procjeni Nadzora tržišta bez znanja odnosno Učesnika.
  - b) Ako istragama koje sprovodi Nadzor tržišta bude potkrijepljena sumnja da je došlo do kršenja važećih propisa, Nadzor tržišta može prema vlastitoj procjeni podnijeti prijavu nadležnom tijelu.
  - c) Ako istragama koje sprovodi Nadzor tržišta bude potkrijepljena sumnja da je došlo do kršenja ovih Pravila, primjenjuje se član 6 ovih Pravila.

Član 8

ZAVRŠNE ODREDBE

- 1) Ova Pravila kao i sve izmjene i dopune istih stupaju na snagu na dan objavljivanja osim ako je naznačeno drugačije.
- 2) Ukoliko neki Učesnik ne prihvati takve izmjene, njegov pristup BELEN-ovim tržištima može se momentalno ukinuti u roku od deset (10) kalendarskih dana od dana objavljivanja.